

Laihia Rajamäki–Jokiperä
Sähkönsiirtolinjan
arkeologinen inventointi 2025

Sampsa Perälä
Maanala Oy

MAAN
ALA

Sisällysluettelo

Tutkimuksen perustiedot	3
1. Johdanto	4
1.1. Tausta ja tutkimustehtävä	4
1.2. Menetelmät	4
2. Taustatutkimus	5
2.1. Maaperä ja topografia	5
2.2. Tutkimushistoria ja tunnetut kohteet	6
2.3. Historialliset kartat ja paikannimistö	6
3. Maastohavainnot	8
4. Yhteenveto	11
5. Lähteet	11

Tutkimuksen perustiedot

Kohde: Sähkönsiirtoreitti Laihian Jokiperän Ritarin haudanmaalta lähelle Rajavuorta

Tutkimuksen tyyppi: arkeologinen inventointi

Tavoite: selvittää sijaitseeko tutkimusalueella arkeologisia kohteita

Tutkimuslupa: –

Kenttätöaika: 3.–8.9.2025

Tutkijat: FM Sampsa Perälä, Maanala Oy

Tilaaaja: Ramboll Oy

Aiemmat arkeologiset tutkimukset: Koivisto & Seppälä 2009, Laulumaa et al. 2012–2013

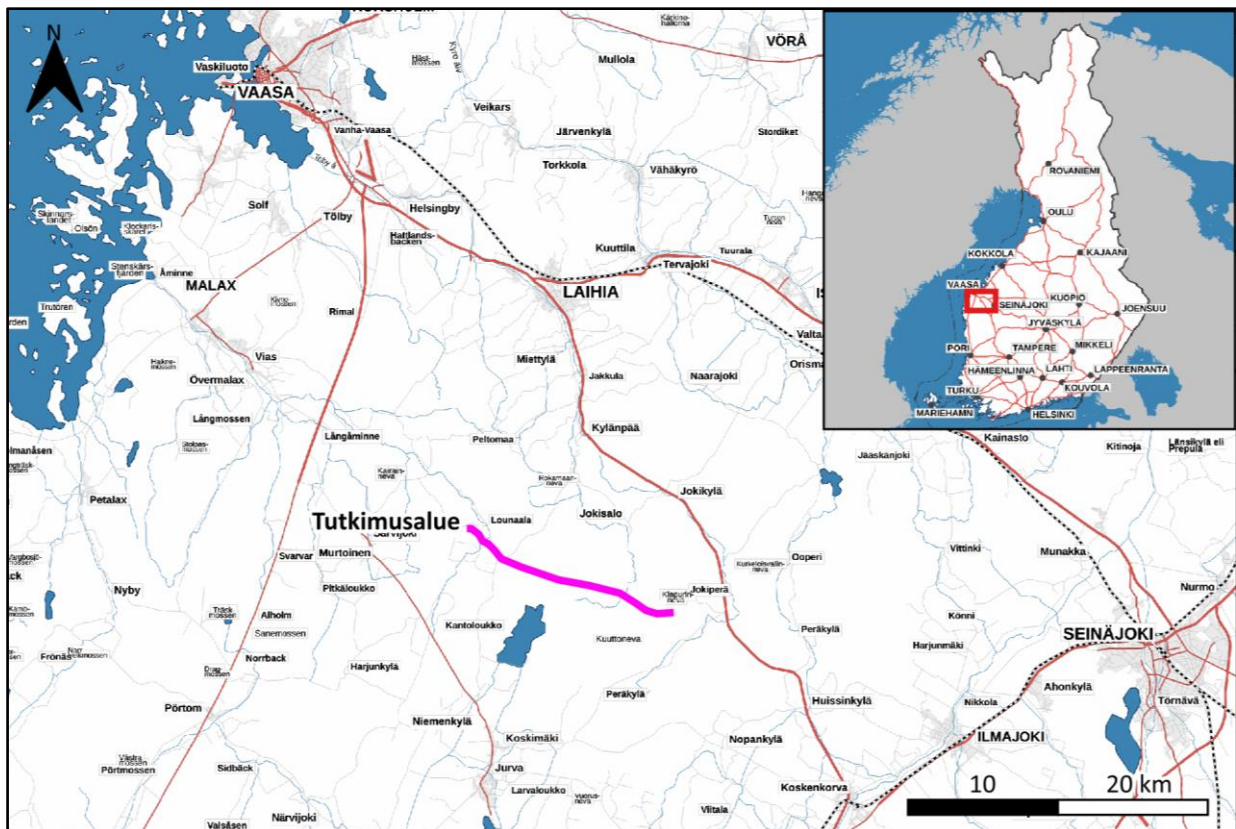
Alkuperäinen arkistoaineisto digitaalisine valokuvineen: Maanala Oy. Raporttikopiot pdf-muodossa: Museoviraston arkisto, alueellinen vastuumuseo ja työn tilaaja.

Raportin karttakoordinaatit: ETRS-TM35FIN (N2000)

Koordinaatit alueen keskeltä: N 6974014 E 247949

Tutkimuksessa talletetut esinelöydöt ja näytteet: –

Tulos: Suunnitellun sähkönsiirtolinjan arkeologinen potentiaali selvitettiin kartta- topografia- ja nimistötutkimuksella. Linjan varrelta tarkistettiin topografisesti potentiaaliset alueet arkeologisen inventoinnin menetelmin. Tutkimuksissa ei löydetty uusia arkeologisia kohteita.

Kuva 1. Tutkimuskohteen sijainti merkittynä purppuralla viivalla. Selkokartta: Maanmittauslaitos.

Kansikuva: Soiden ympäröimältä metsäsaarelta löytynyt Volkswagen. Kuva: Sampsa Perälä/Maanala Oy.

2. Taustatutkimus

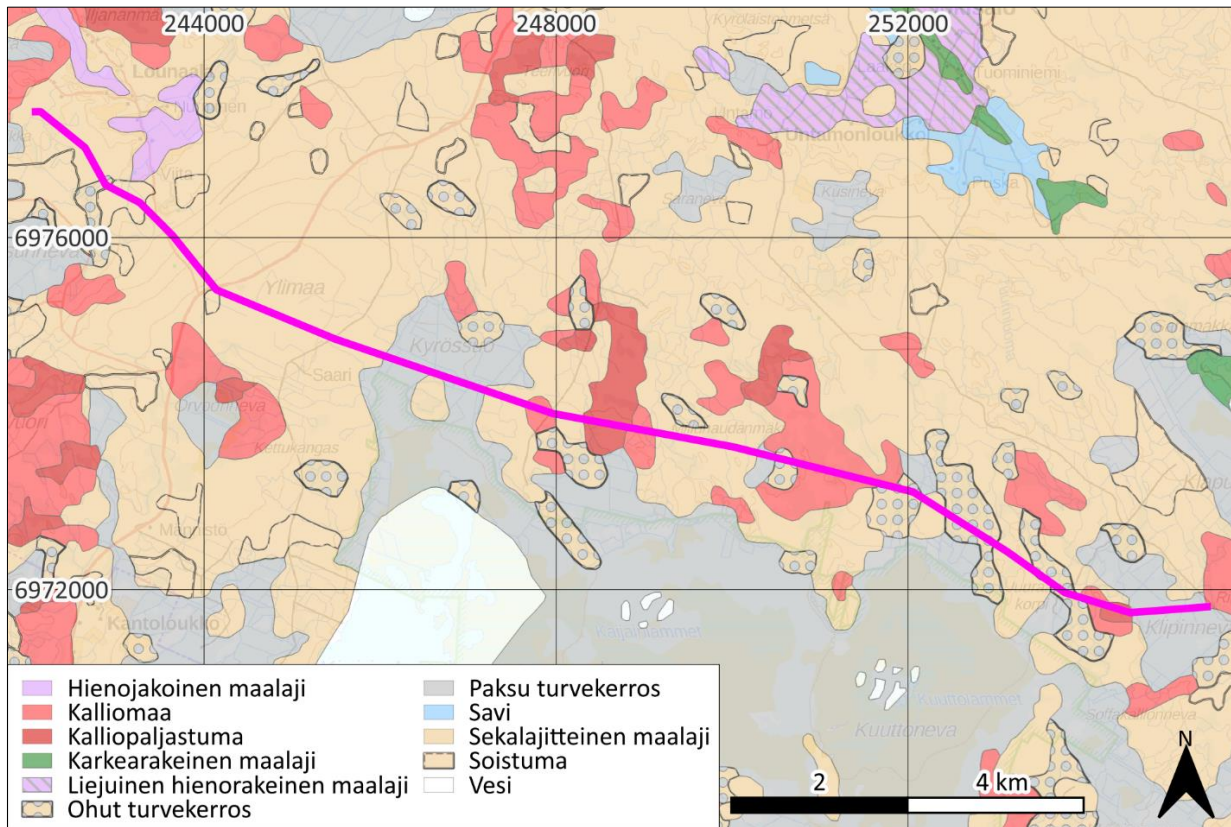
2.1. Maaperä ja topografia

Alueen tarkastelu maaperäkartalta ei osoittanut erikseen arkeologisesti potentiaalisia maastonkohta, sillä maastokartalle merkityt kuivemmat metsämaat linjan varrella sijaitsivat pääajaltaan selvittämättömällä sekamaatai kallioalueella. Muuten alueella on runsaasti kosteikkoja.

Maanmittauslaitoksen 5 p/m²-laserkeilausaineistosta oli maastotöiden esivalmisteluvaiheessa käytössä vain vajaa puolet selvityslinjan kokonaispituudesta alueen läntiseltä puolelta. Itäistä puolta tarkasteltiin Maanmittauslaitoksen 0,5 p/m² -aineistolla. Nämä kohteet eivät ulotu tämän inventoinnin 200 metriä

selvityslinjan vartta kattavalle tutkimusalueelle. Potentiaalisia arkeologisia kohteita ei löytynyt kummastakaan aineistoista, mutta joitain anomaliaita merkattiin maastossa tarkastettavaksi.

Maannousun myötä alueella on ollut muinaisrantoja n. 5000–2000 eaa. niin, että Kivi- ja Levälammen tekojärven länsirannan tasalle ja Kuuttonevan itäpuolisella alueella on ollut rantaviivaa pääosin varhaisella neoliittisella kivi-kaudella 5000–4000 eaa. Nuoremmat kuin 3000 eaa. rannat löytyvät pääosin alueen luoteisimmasta päästä, kun maasto lähtee viettämään Juvantien luoteisosissa alaspäin (Hakonen 2025). Rannansiirtymävaiheet muodostuivat esiselvityksessä suurimman arkeologisen potentiaalin sähkönsiirtolinjan varrelta.

Kuva 3. Selvitysalue Geologian tutkimuskeskuksen 1:200 000 mittakaavan maaperäkartta-aineistolla, joka on heijastettu Maanmittauslaitoksen maastokartan päälle.

2.2. Tutkimushistoria ja tunnetut kohteet

Koko Laihian kuntaa kattavissa perusinventoineissa nyt tarkasteltavan sähkönsiirtolinjan lähimaastossa ei luultavasti ole liikuttu, eikä tämän inventoinnin puitteissa ole 1900-luvun tutkimushistoriaan lisättävää *Skogens kulturarv i Kvarkenregionen* -projektin Laihian inventointiraporttien tutkimushistoriaosioihin (Koivisto & Seppälä 2009, s. 4–8.; Laulumaa et al. 2012–2013, s. 8–10.). Kyseisissä raporteissa käsitellään kattavimmat inventoinnit selvityksenalaisen linjan lähiseuduilta.

Laihian energiavarastosta on tehty inventointi 2024 (Mikroliitti oy, Antti Bilund), mutta esiselvitysvaiheessa raporttia ei ollut käytettävissä. Alueelta on inventoitu historiallisen ajan työ- ja valmistuspaikkoja (hiilimiilut, tervahaudat) sekä kivikautisia kohteita (asumuspainanteet). Tunnettuja kohteita ei sijaitse nyt inventoidun linjan 200 metrin levyisellä tutkimusalueella.

2.3. Historialliset kartat ja paikannimistö

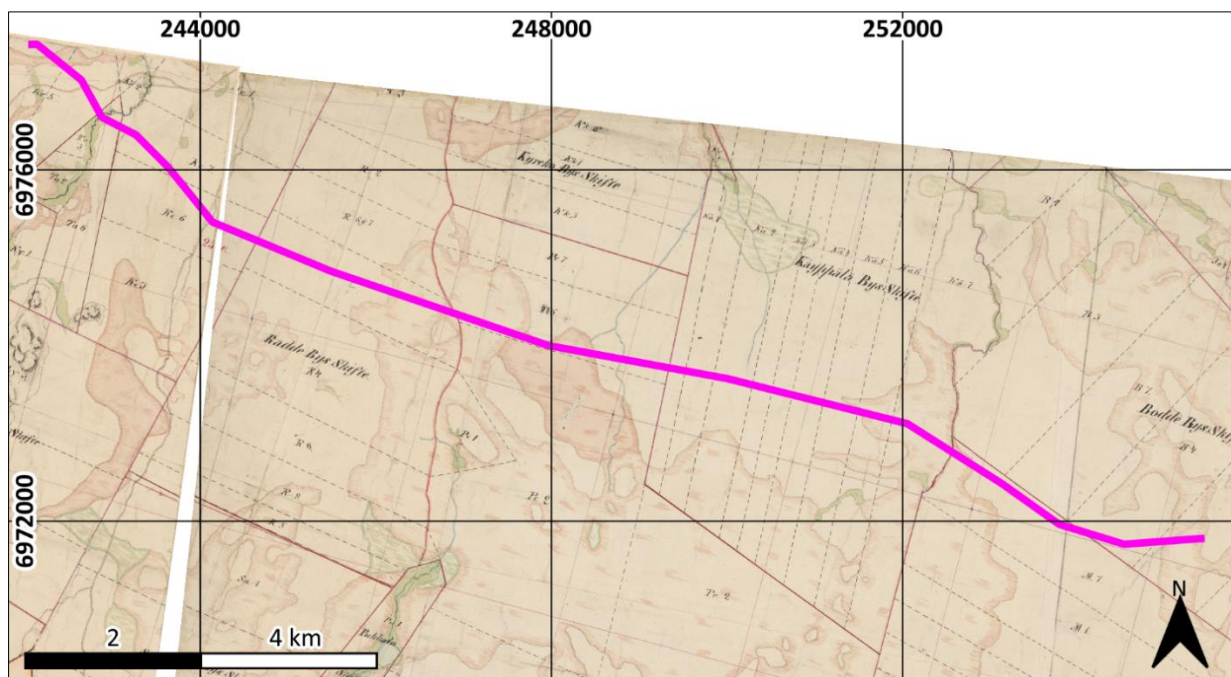
Selvitysalueetta koskevia isojakokarttoja ei taustaselvitysvaiheessa etsimisestä huolimatta löytynyt. Käytettävissä oli vuonna 1758 laadittu pitäjänkartta (Runeberg 1758), jolta ei

havaittu selvitysalueelta kohteita tarkastettaviksi.

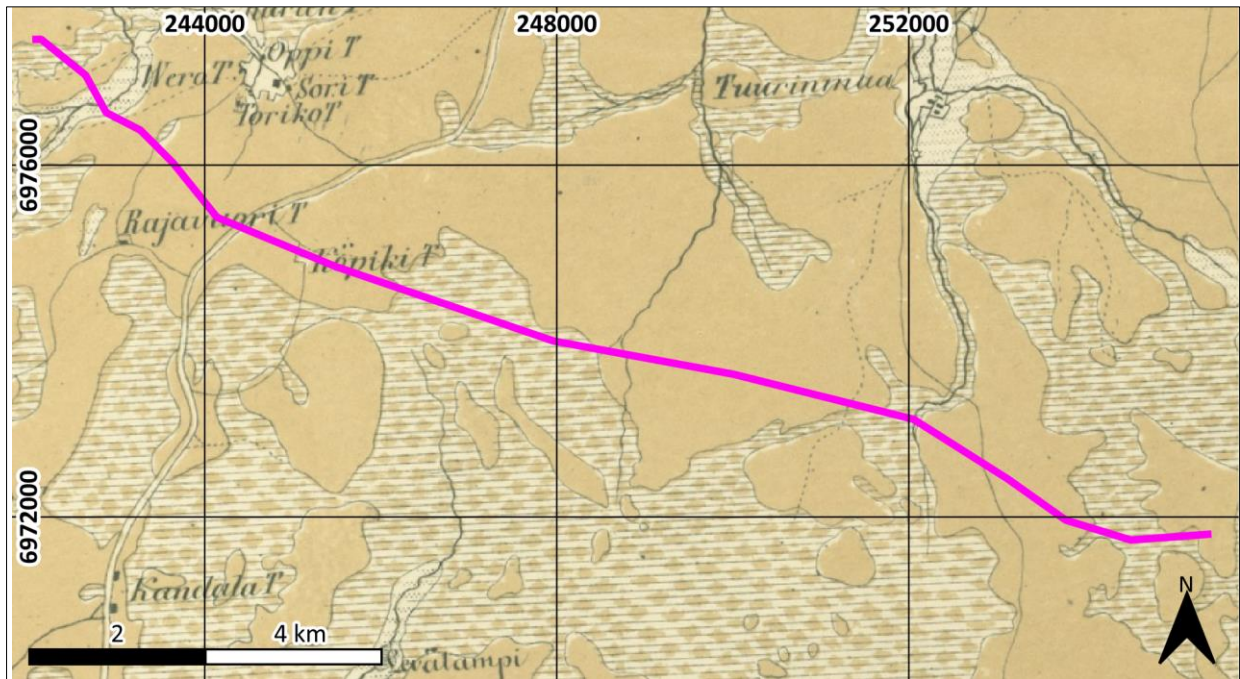
Vanhimmat selvitysalueelle asemoidut ja tarkastellut kartat ovat pitäjänkartta vuodelta 1845 (karttalehdet 1244 02 ja 1244 04) ja venäläinen sotilaskartta vuodelta 1855 (Kalmbergin kartasto 1855). Kartta pohjautuu aiempiin isojako- ja pitäjänkarttojen maanmittauksiin. Pitäjänkartalta ei havaittu sähkölinjan 200 metriä leveältä selvitysalueelta maankäyttöä. Jälkimmäisessä kartassa oli merkitty Köpiki-niminen torppa selvityslinjan kohdalle.

Nimistöä ja topografiaa tarkisteltiin vuoden 1970 peruskarttalehdiltä (Peruskartta 1970, karttalehdet: 1244 02, 1244 03, 1244 05 ja 1244 08). Niistä ei tullut esiin aiemmin tuntemattomia potentiaalisia kohteita.

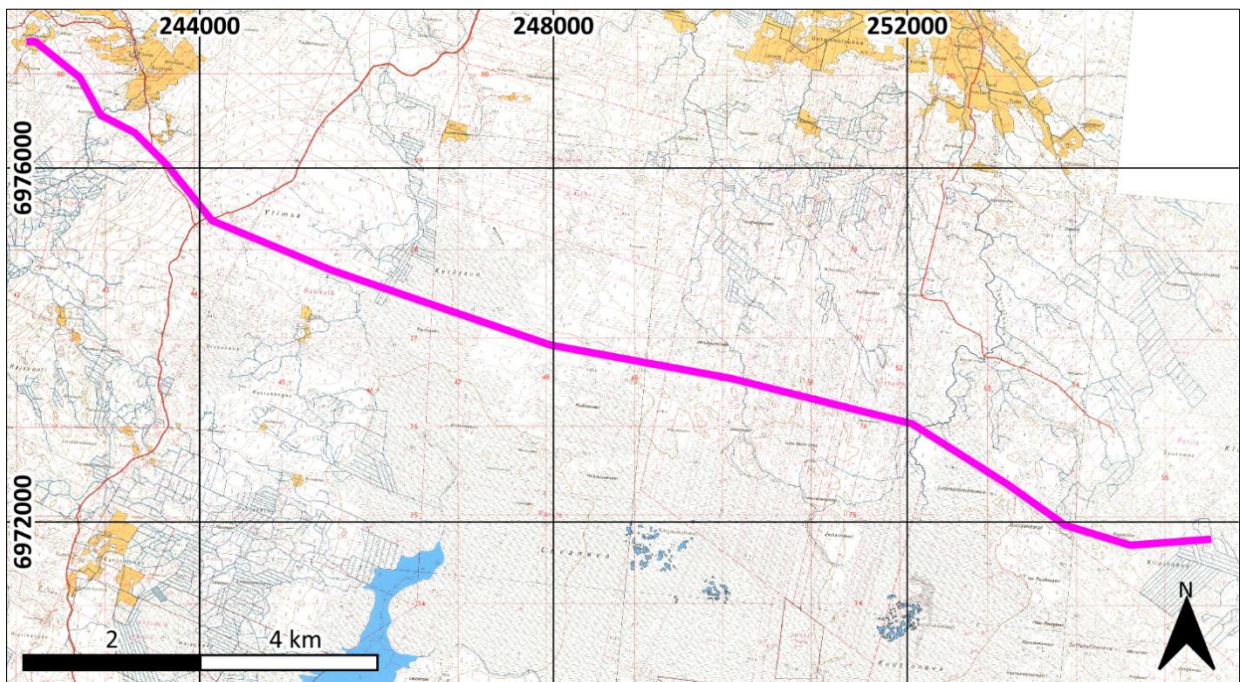
Levanevan pohjoispuoliset Miiluhaudan- ja Tervahaudanmäet on aiemmin inventoitu ja sieltä on löytynyt nimistön mukaisia kohteita, mutta ne sijaitsevat selvittävää linjaa ylemmän ja pohjoisempaan. Mahdollisia miilun- tai tervanpolttajien tupia voi sijaita tunnetuista muinaisjäännöksistä etäämmällä, mutta todennäköisesti ei kohteista alemmas viettävillä kosteimmilla alueilla.

Kuva 4. Ote pitäjänkartasta 1845 (Pitäjänkartta 1845, karttalehdet 1244 02 ja 1244 04). Selvittävä sähkönsiirtolinja merkitty purppuralla.

Kuva 5. Ote Kalmergin kartastosta 1855. Selvitetävä sähkönsiirtolinja merkitty purppuralla. (Kalmergin kartasto 1855).

Kuva 6. Tutkimusalue vuoden 1970 peruskartoilla. Selvitetävä sähkönsiirtolinja merkitty purppuralla. (karttalehdet 1244 02, 1244 03, 1244 05 ja 1244 08.)

3. Maastohavainnot

Suunnitellun sähkönsiirtoreitin varrella maastossa suoritettut tutkimukset tehtiin seuraten linjaa idästä länteen ja luoteeseen. Ensimmäisenä maastopäivänä tarkistettiin Ritarin hautaan tiehen rajautuva suunnitellun linjan päätepisteen maasto sekä Juuraankorven metsämaastot. Paikalla olleet metsäkankaat todettiin kivisiksi moreenimaiksi, mikä on Laihian seudun metsille tyypillistä. Maakairanäytteitä ei sen vuoksi juuri pystynyt tekemään. Paikotellen oli esillä avokallioita ja maakiviä.

Toisena päivänä tarkistettiin soiden ympäröimä metsäsaari Istan Matinluhdan itäpuolella sekä Miiluhaudanmäen eteläpuolelta Teerivuorentielle ulottuva metsäinen maasto. Ensimmäisessä kohteessa ei havaittu merkkejä mahdollisista kivikautisista asuinpaikoista.

Miiluhaudanmäen eteläpuolella, selvityslinjan kohdalla ja siitä hieman etelään, havaittiin maakairanäytteistä koko selvityslinjan alueelta poikkeuksellisen vähäkivinen hiekkainen alue. Tätä arkeologisesti potentiaalista aluetta koe-kuopitettiin vielä erillisellä käynnillä 8.9., mutta viitteitä kivikautisesta tai muusta ihmis-toiminnasta ei löytynyt. Tästä luoteeseen metsänpohja oli hyvin kosteata ja korkean suokasvillisuuden peitossa aina Teerivuoren tielle asti.

Kolmantena päivänä tarkastettiin maasto Teerivuorentieltä Kylmäkorventielle päin suohon asti, vailla merkittäviä huomioita. Töitä jatkettiin inventoimalla linjan maastot molemmin puolin Kylmäkorventietä. Paikalta ei havaittu mitään Kalmbegin kartastosta havaittuun Köpiki-torppaan viittaavaa rakennetta tai pelto-raiviota. On hyvin mahdollista, ettei torppa

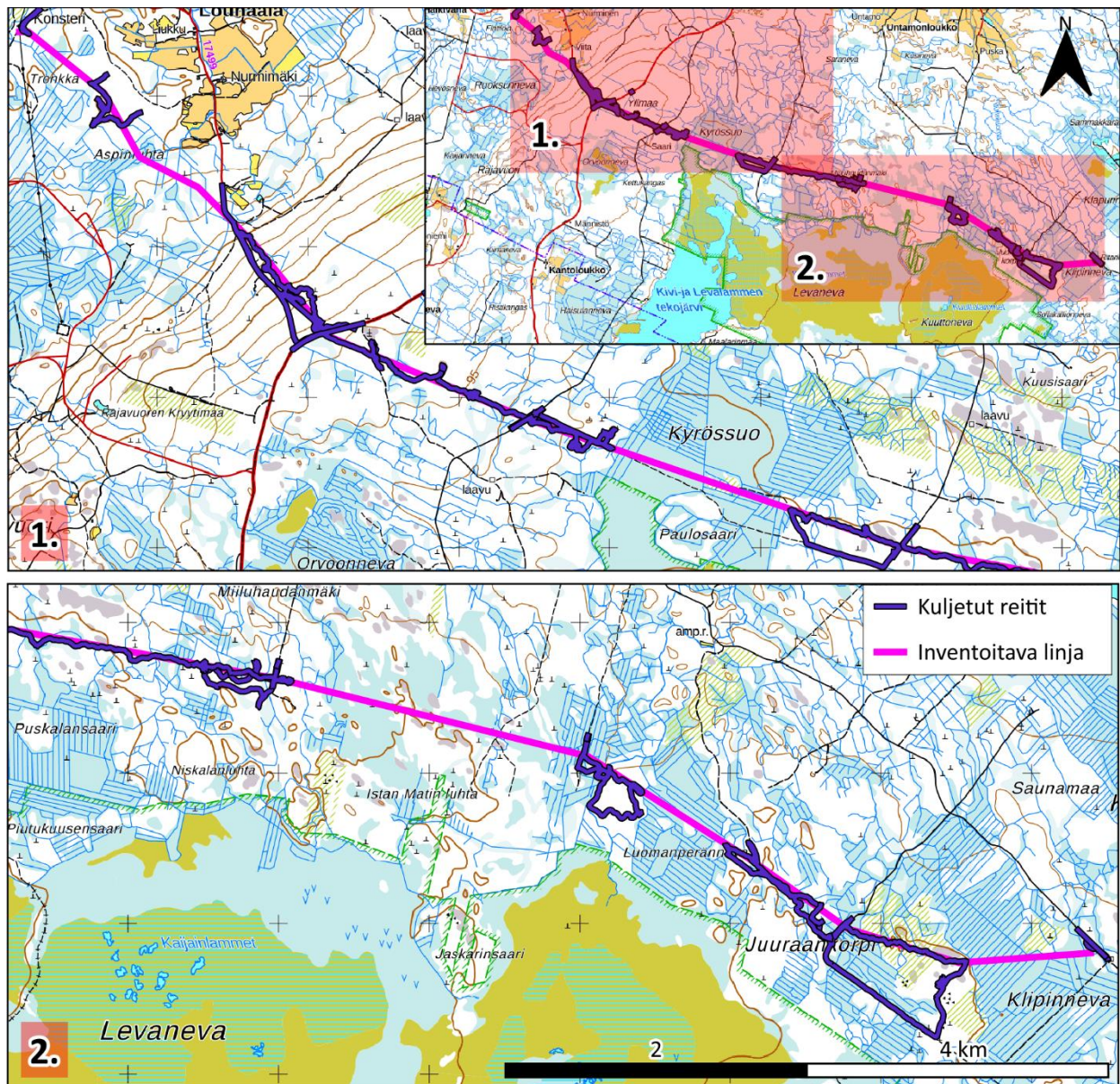
ollut merkitty kartalle kovin täsmällisesti, sillä paikan topografia ei vaikuttanut suotuiselta asuinpaikalta karun ja kivisen metsäpohjan vuoksi. Paikalta luoteeseen alkoi pian kosteampi suokasvillisuuden peittämä metsä. Jurvantien itäisellä puolella, Levanevan luonnon-suojelualueen retkeilyreitillä varrella sijaitsevalla harjannealueella, vaikutti olevan useampia moderneja kaivantoja. Yksi näistä oli modernia roskaa sisältävä peitetty kuoppa.

Viimeisenä kokonaisena maastotyöpäivänä (6.9.) Ylimaalta kohti Lounaalaa laskevan rinteen ensimmäiseltä tasanteelta havaittiin todennäköinen viljelyröykkiö koordinaateista N 6975447, E 244110. Ei ole helppo poissulkea sitä vaihtoehtoa, että röykkiö liittyy viereisen Jurvantien rakentamiseen tai paranteluun.

Röykkiö löydettiin kiertämällä alueelle vähäkivistä ja vanhalta pellonpohjalta vaikuttavaa maastoa, jossa kasvoi nuorta koivua ja kuusta heinikkosella pohjalla. Viitaten museoviraston historiallisten ajan kiinteiden muinaisjäännösten oppaaseen, yksittäistä röykkiötä ei ole tarpeellista suojella (Niukkanen 2009, 50).

Samaa pitkää rinnettä tutkittiin tarkasti mahdollisiin muinaisrantoihin liittyvän ihmistoiminnan kannalta, mutta maaperä ei vaikuttanut missään siihen erityisen suotuisalta, eikä muitakaan potentiaalisia havaintoja kertynyt.

Yleisesti maastotöissä tarkasteltiin topografiasta ja ympäristöltään suotuisen oloisia alueita kivikautisen tai myöhemmän asutuksen varalta, mutta pääosin karun kivilouhikkoisen metsäpohjan vuoksi ne olivat harvassa. Maastossa tarkistettiin myös esiselvitysvaiheessa rinnevarjostemalleista havaittuja anomalioita, mutta ne kaikki osoittautuivat luonnollisiksi.

Kuva 7. Maastossa kuljetut reitit merkittynä kahdelle karttaotteelle tummansinisellä. Selvitettävä sähkönsiirtolinja on merkitty purppuralla. Ylempänä (1.) alueen länsiosat ja alempana (2.) itäosat.

Kuva 8. Laihian metsille tyypillistä kivistä moreenia, jota on vaikea läpäistä maaperäkairalla.

Kuva 9. Heinikon vuoksi havaittua viljelyröykkiötä on vaikea erottaa kuvasta. Kuvaussuunta kaakkoon 130°.

4. Yhteenveto

Inventoinnissa tutkittiin Laihian energiavarastohankkeeseen liittyvää suunnitteilla olevaa sähkönsiirtolinjaa. Esiselvitysvaiheessa linjan varren arkeologinen potentiaali selvitettiin ulottuen 100 metriä linjan molemmille puolille. Esiselvitysvaiheessa havaittiin yksi potentiaalinen kohde, kun ns. Kalmebergin kartastosta havaittiin linjan kohdalle merkitty torppa.

Muuten esiselvityksessä alueen osalta merkittävimmäksi arkeologiseksi potentiaaliksi katsottiin maankohoamisen myötä pitkän ajanjakson kattava rannansiirtyminen ja sen eri vaiheisiin mahdollisesti liittyvä ihmistoiminta.

Maastotöissä havaittiin, että rannansiirtymävaiheista huolimatta alueella oli vähän arkeologisesti potentiaalista maaperää, eikä sellaista kohdatessa ollut paikalla viitteitä muinaisesta ihmistoiminnasta. Esiselvitysvaiheessa havaittua torpanpaikkaa ei pystytty paikalta löytämään, eikä maasto vaikuttanut viljelylle tai torpalle sopivalta. Jurvantien varrelta löytynyttä mahdollista yksittäistä viljelyröykkiötä ei ole perustetta suojella, eikä ole helposti poissuljetavissa, etteikö se liittyisi Jurvantien rakentamiseen tai paranteluun.

Taipalsaarella 30.9.2025

Sampsä Perälä, FM

Maanala Oy

5. Lähteet

Internetlähteet:

Geologian tutkimuskeskuksen ylläpitämä Hakku-paikkatietopalvelu [https://hakku.gtk.fi/].

Hakonen, A. 2025. GLARE (Post-Glacial Land Adjustment Regenerator) model. [https://github.com/Hakonaki/land-uplift-recons]

Helsingin yliopiston digitaalisten ihmistieteiden keskuksen ylläpitämä Nimisampo-verkkopalvelu. [https://nimisampo.fi/fi/].

Kotimaisten kielten keskuksen ylläpitämä Digitaalinen Nimiarkisto [https://nimiarkisto.fi/].

Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna-karttapalvelu [https://kartta.paikkatietoikkuna.fi].

Museoviraston ylläpitämä Kulttuuriympäristön palveluikkuna [https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx].

Kirjallisuus, tutkimusraportit ja kartat:

Kalmebergin kartasto 1855. *Jurva, Teuva, Kurikka, Petolahti, Maalahti, Pirttikylä, Isokyrö, Laihia*.

Koivisto, Satu & Seppälä, Sirkka-Liisa. *Skogens kulturarv i Kvarkenregionen -projekt LAIHAN INVENTOINTI 2009*.

Laulumaa, Vesa; Koivisto, Satu; Nyholm, Mikael & Hertell, Esa. *Laihia Skogens Kulturarv i Kvarkenregionen -projekt Laihian arkeologisen inventointi 2011–2012*.

Peruskartta 1970. *Karttalehti 1244 02 Laihia*. 1:20 000. Maanmittaushallitus.

Peruskartta 1970. *Karttalehti 1244 03 Laihia*. 1:20 000. Maanmittaushallitus.

Peruskartta 1970. *Karttalehti 1244 05 Laihia*. 1:20 000. Maanmittaushallitus.

Peruskartta 1970. *Karttalehti 1244 08 Laihia*. 1:20 000. Maanmittaushallitus.

Pitäjänskartta 1845. *Karttalehti 1244 03 Laihia*. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Pitäjänskartta 1845. *Karttalehti 1244 04 Laihia*. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto, Kansallisarkisto.

Runeberg, Efraim Otto 1758. *Beskrifning öfver Lajhela socken i Österbotten - Geographisk charta öfver Laihela socken uti Österbotn och Korsholms län*. Kongl. Vetenskaps Akademiens handlingar Vol. 19, 1758.